

MTA Könyvtár és Információs Központ
Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye
Szakmai beszámoló az NKA állományvédelmi
pályázati támogatás felhasználásáról

I./c) Muzeális értékű gyűjtemények védelmét szolgáló állományvédelmi szolgáltatás

Altéma kódszáma: 3543

Az alább tételesen felsorolt régi, ritka nyomtatványokat a FoKa ART Restaurátor Műterem Bt. restaurálta 2013-ban. Minden tételről szöveges és fotós restaurálási dokumentációt is készített. Ezeket mellékeljük beszámolónkhoz.

RM I 8r 892

ILOSVAI Péter: Az híres neves Tholdi Miklosnak jeles cselekedeteiről való historia.

Kolosvaratt : 1673 (Szabó RMK I/1147)

RM I 8r 893

NYÉKI VÖRÖS Mátyás: Az földi reszeg szerencsenek, alhatatlan lakodalmában tombolok jora intő csengetyűje ... Kolosvaratt : 1672

A két unikum nyomtatvány (egyedüli, ismert példányok!) mállékony, sérült lapjai megerősítve kerültek vissza az immár valódi védelmet nyújtó, megőrzött, rendbe hozott eredeti kötésükbe.

543.510

HÉRODOTOS: Historiae libri IX. (Trad. Laurentius Valla). De vita Homeri (Trad. C.

Heresbach, ed. S. Castellio) Basileae : ex off. H. Curionis, imp. H. Petri, 1559

A széteső, elől-hátul csonka bázeli antikva végre méltó védelmet nyújtó kötésben került vissza raktárunk polcára.

Nyolc, javarészt kisebb terjedelmű, 16–18. századi nyomtatványt is kiválogattunk, hogy letisztogatva, sérüléseiket kijavítva köttessük be őket. Ezek vagy elvesztették korábbi kötésüket, esetleg valaha egy nagyobb, több művet tartalmazó kolligátum részei voltak, vagy talán sosem volt kötésük. Vannak köztük igen ritka nyomtatványok is. Mindenképpen sorra kellett venni őket (ahogy a későbbi években majd hasonló sorsú társaikat is), hogy megfelelően védő kötésben várhassák a későbbi századokat.

550.543

Honori nuptiarum ... Iohannis Lehmanni Ecclesiae Golitzensis pastoris ... et Margaretae, ... Iacobi Lehmanni ... filiae gratulationes amicorum. [S. l.], ex typ. Voltzii, 1600

550.531

BURCHARD, Johann (1440–1506): Historia arcana sive de vita Alexandri VI. papae ... edent a Godefr. Guilielm. Leibnizio. Hannoverae : sumptibus Nicolai Försteri, 1697

550.546

Warhafftiger Abtruck deß zwischen der Kays. May. ... Herrn, der Churfür. durchl. zu Sachsen auffgerichten gemainen Fridenschluß und deßwegen ergangenen Kays. publication Patents. Zu Augsburg : durch A. Aperger, 1635

550.545

Memoria Sachsiana, imperiali naturae curiosorum societati, ac posteris commendata, Kiliae Holsatorum ... Lipsiae : sumptibus J. Fritschi, 1675

550.544

WEDEL, Georg Wolfgang: Introductio in alchimiam. Ienae : sumptibus J. Bielkii, litteris Chr. Krebsii, 1706

550.264

SCHMELZER, Franciscus: Omina belli Turcici ex neo-nato archiduce Leopoldo, prosaicam in scenam redacta ex Plutarcho, Livio, Suetonio, ... &c. Viennae Austriae : typ. S. Schmid, 1716

550.533

O Thoren! und eines langsamen Hertzens zu glauben. Luc. 24.V.25. Seufftzen und discuirren zugleich miteinander von jenen tragaedischen Affairen ... /zwey verstaendige thornischen Bürger, ... anno 1724. [S. l., n., 1724]

550.547

ALBERTUS, Michael [respondens]: Dissertatio inauguralis medica de aere fodinarum metallicarum noxio ... Halae Magdeburgicae : typ. J. Chr. Hendelii, [1730]

Két elegáns, klasszicista, aranyozással díszített, de egy korábbi fertőzés aktivizálódott penészfoltjaival elcsúfított, deformálódott bőrkötés helyreállítása is megtörtént, ezek:

526.374

Le Parnasse libertin, ou Recueil de poésies libres. A Paillardisoropolis [i.e. Paris] : de Priape, 1772, Chez Le Dru, à l'enseigne

551.923

BELTRAME, Giovanni Battista: Dottrina agraria. In Udine : per li Fratelli Gallici, 1789

Két magyar nyelvű, úttörő tartalma miatt igen becses és figyelemre méltó, ám viharvert állapotú kötet kapott teljesen új, de korhű kötést:

526.088

STEIDELE János: Magyar bábamesterség, iratatott német nyelven — a bontzoló, borbély és bábamesterségeknek rendkívül való szabados tanítója ... által, mellyet ... huszonhat tábla-képekkel meg-magyarázva magyar nyelven ki-adott Szeli Károly. Betsben : 1777. esztb., a Schulzi betűkkel

526.450

RÁJNIS József: A' magyar Helikonra vezérlő kalauz, az az a' magyar vers-szerzésnek példái és regulái. Posony : 1781, Landerer

Az MTAK Kézirattár és Régi Nyomtatványok Gyűjteménye nagy mennyiségű muzeális anyagot őriz, amely folyamatos restaurálási feladatok elé állít bennünket.

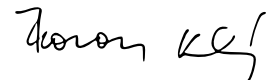
A restaurálási pályázattal kapcsolatos előkészítő munkálatok évről évre arról győznek meg, hogy a kézirat- és könyvállomány állapotának folyamatos ellenőrzése fontos és elhanyagolhatatlan feladatunk.

Egyrészt sorra kell kerítenünk a raktárainkba eleve rossz állapotban bekerült, valamint a sűrű használat során esetleg rongálódott anyagot, másrészt sohasem lehetünk nyugodtak, hogy bizonyos károsodások – pl. a régi, akár több évszázados penészgombás fertőzés bármikor aktivizálódhat – nem okoznak-e „akut göcot” a raktárainkban őrzött dokumentumok között. Állandó ellenőrzéssel mindez megelőzhető.

Budapest, 2013. szeptember 13.

Dr. Babus Antal
szakértő

Boross Klára
szakértő

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

MTA KIK Kézirattár – NKA pályázat –3543/86

2013. szeptember

KÖNYVEK ÁLLOMÁNYVÉDELME

RM I 8r 892. ILOSVAI Péter: Az híres neves Tholdi Miklosnak jeles cselekedeteiről való historia. Kolosvaratt : 1673. (*Unikum példány*) Ld. RMK I/1147

RM IV 893. NYÉKI VÖRÖS Mátyás: Az földi reszeg szerencsenek, alhatatlan lakodalmában tombolok jora intő csengetyűje Kolosvaratt : 1672. (*Unikum*) Ld. RMK I/1134

543.510. HÉRODOTOS: *Historiae libri IX.* (Trad. Laurentius Valla). *De vita Homeri* (Trad. C. Heresbach, ed. S. C astellio) Basileae : ex off. H. Curionis, imp. H. Petri, 1559

551.923. BELTRAME, Giovanni Battista: *Dottrina agraria.* In Udine : per li Fratelli Gallici, 1789

550.264. SCHMELZER, Franciscus: *Omina belli Turcici ex neo-nato archiduce Leopoldo, prosaicam in scenam redacta ex Plutarcho, Livio, Suetonio, ... &c.* Viennae Austriae : typ. S. Schmid, 1716

550.531. BURCHARD, Johann (1440-1506): *Historia arcana sive de vita Alexandri VI. papae edent a Godefr. Guilielm. Leibnizio.* Hannoverae : sumptibus Nicolai Försteri, 1697.

550.533. O Thoren! und eines langsamen Hertzens zu glauben. Luc. 24.V.25. Seufftzen und discuriren zugleich miteinander von jenen tragaedischen Affairen ... /zwey verstaendige thornischen Bürger, ... anno 1724. [S. I., n., 1724]

526.088. STEIDELE János: Magyar bábamester-ség, iratott német nyelven – a bontoló, borbély és bábamesteriségeknek rendkívül való szabados tanitoja ... által, mellyet ... huszonhat táblaképekkel meg-magyarázva magyar nyelven kiadott Szeli Károly Betsben : 1777. esztb., a Schulzi betűkkel (*Ez az első magyar nyelvű, szülészeti témájú nyomtatvány, szép rézmetszetekkel, gerincborítása és hátsó táblája hiányzik*)

526.374. *Le Parnasse libertin, ou Recueil de poésies libres.* A Paillardisoropolis [i.e. Paris] : 1772, Chez Le Dru, à l'enseigne de Priape

(*Elegáns verseskötet, anonim művek és a francia felvilágosodás nagy alakjainak (köztük Lafontaine, Rousseau, Voltaire stb.) erotikus verseivel. Az igényes, aranymetszéses bőrkötés penészfoltos, erősen megvetemedett, a könyv levelei is foltosak, hullámosak.*)

526.450. RÁJNIS József: A' magyar Helikonra vezérlő kalauz, az az a' magyar vers-szerzésnek példái és regulái. Posony : 1781, Landerer.

(*A klasszikus triász egyik tagjának úttörő poétikai műve. Kötés nélkül, szakadozott levelek, címlapja hiányzik*)

526.521. CHYTRAEUS, Nathan: *Variorum in Europa itinerum deliciae seu Ex variis manuscriptis selectiora tantum inscriptionum ... monumenta.* [Herborn] : apud Chr. Corvinum, 1606. (*A német későhumanista költő és filológus sokat utazott keresztül-kasul Európán, az ő híres felirat-gyűjteményét tartalmazza a kötet. Egykor beírt pergamen kódexlapba kötötték, ebből – elrongyolódva – már csak az előtábla borítása maradt meg, lefejtés után ez utóbbi kódextöredék-gyűjteményünkbe kerül majd.*)

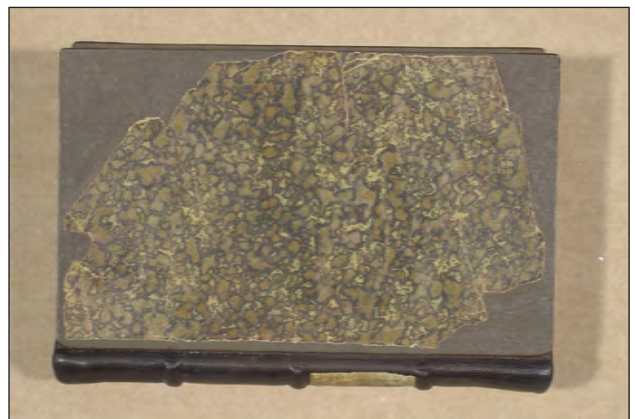
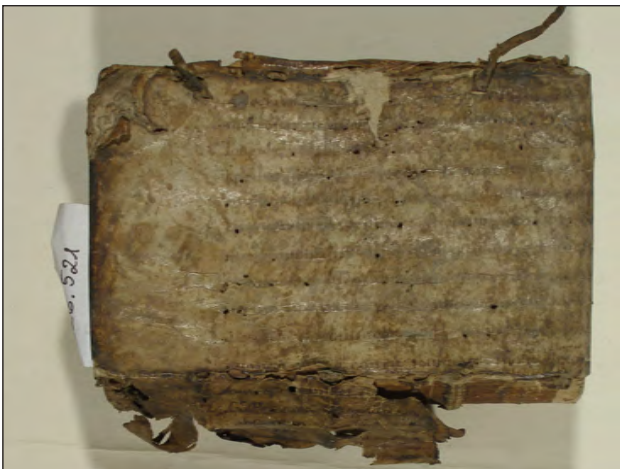
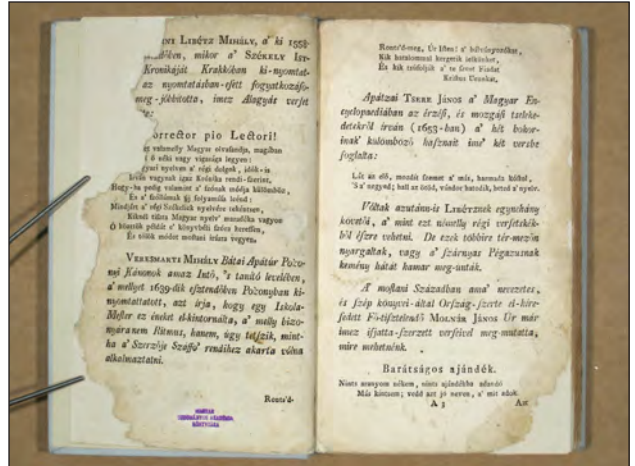
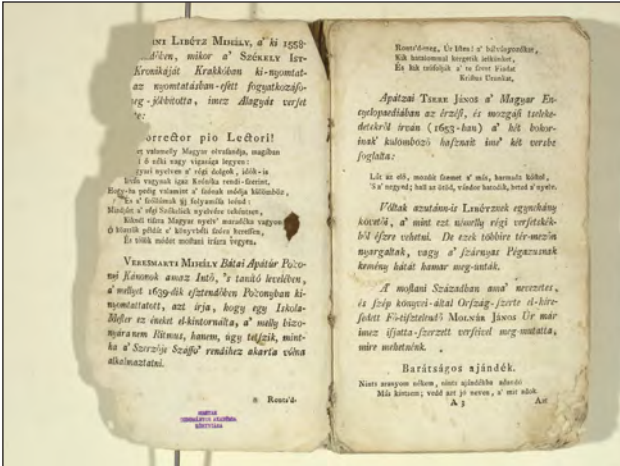
Állapotfelmérés:

A dokumentumok többnyire kötés nélküliek, vagy annyira sérült, hiányos, szétesett kötésűek, amelyek már nem védik a művet. A kötések bőr, pergamen vagy papír anyagai szennyezettek, szakadozottak, gomba és rovarkártevők tevékenységének nyomaival. A művek lapjainak állapota néhol rossz, vízfoltok, szennyeződések, gombakártevők élettani folyamatainak nyomai sűrűn előfordulnak rajtuk, továbbá szakadások, gyűrődések, hiányok is.

Elvégzett beavatkozások:

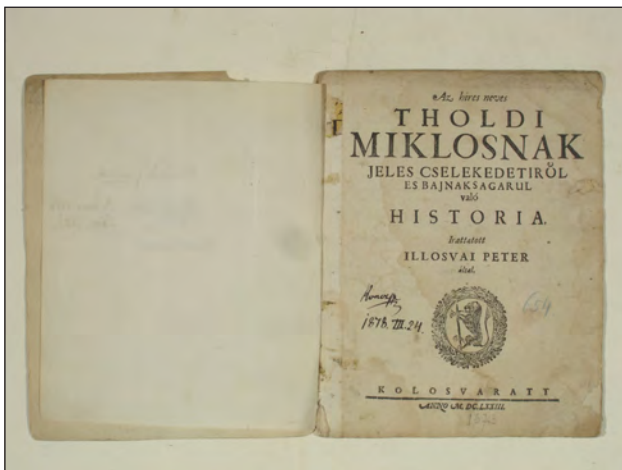
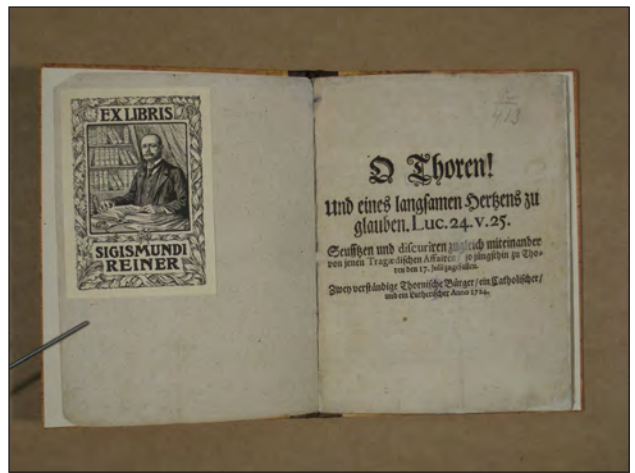
Dokumentáció készítése a beavatkozások teljes folyamata alatt. Anyagvizsgálatok elvégzése (festékek, tinták, ragasztó anyagok). Meglévő kötéseknel: kötés leválasztása, tisztítása, szükség szerinti kiegészítése és konzerválása. Megmaradt előzékek, első-utolsó ívek szükség szerinti leválasztása, tisztítása javítása és visszahelyezése. Fűzés, bordák megerősítése, korrekciója. Könyvtest lapjainak tisztítása, fertőtlenítése, konzerválása, megelőző kártevővédelme. Hiányok pótlása, javítások. Kötések visszahelyezése. Hiányzó kötések esetében: a szétesett, vagy eleve különálló lapok tisztítása, fertőtlenítése után a dokumentum korának megfelelő kötés készítése, bőrből és festett papírból vagy merített papírból.

Az elvégzett beavatkozások 120 munkaórát vettek igénybe.

Foka art RESTAURÁTOR MŰTEREM Bt.

2030 ÉRD, KORONAFÜRT UTCA 12. • TEL: 23 375 910; 30 638 6619 • E-MAIL: info@fokaart.hu • CÉGJEQYZÉK SZÁM: 13-06-023309

ANYAGJEGYZÉK

mechanikus tisztítás:	<i>Wishab radírszivacs (Ceiba kat. 40111), radírpórá, acélgyapot, üvegcset</i>
keményítő, enyv eltávolítása:	<i>lokális CMC zselés duzzasztás (esetenként BAMILASE - HT-100 enzim 0,5-1% tartalommal) után mechanikus, karbamid</i>
cellux és technokol eltávolítása:	<i>benzin, aceton-toluol 2:1</i>
tisztítószer:	<i>zsíralkohol, glutofix, CMC, H₂O₂</i>
semlegesítés:	<i>CaOH</i>
fertőtlenítés, preventív gombavédelem:	<i>sterogenol, thymol alk. old.</i>
színezék rögzítése:	<i>Regnal SI</i>
utánnyvezés, megerősítés:	<i>glutofix, Klucel G</i>
ragasztók:	<i>búzakeményítő, PVAc, glutofix, Planatol BB sup.</i>
javítások, kiegészítések:	<i>japánpapírok, fátvolpapír, lehetőség szetinti korabeli eredetű semlegesített papírok, diósgyőri tartós papír, merített papír</i>
bőr és pergamen konzerválás:	<i>likker, bőrpórá, pergamenpórá, bőrpaszta (OSZK recept szerint)</i>

Fodor Eszter
papírrestaurátor
E-22/1984

Kalocsai László
múzeumi tárgyrestaurátor
III-8104/08